

AARDRIJKSKUNDE

DERBY DER LAGE LANDEN 2009

Docentenhandleiding

augustus 2009

Colofon

Auteurs voor De Vlaamse Gemeenschap

Lieselot Vandenhoute

Hans Maricou

Jef Paternoster

Eindredacteur: Hugo Miguet

Auteurs voor Nederland

Evelien Herps

Rob Adriaens

Eindredacteur: Bruno van Erp Taalman Kip

Vormgeving en lay-out: afdeling MMS, Cito; unit CE:- Rita Kleise

vraag	antwoord	punten
-------	----------	--------

Opgave 1 – Migratie op mondiale schaal

1	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeelden van juiste verschillen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Migranten verplaatsen zich tegenwoordig over grotere afstanden. – Tegenwoordig trekken migranten naar meer landen / regio's dan vroeger. – Tegenwoordig is een groter deel van de migranten vrouw. 	
	per juist verschil	1
2	<p>maximumscore 2</p> <p>Uit de redenering moet blijken dat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mexico een bestemmingsland / een 'transitland' / een tussenstop is voor veel migranten, die vanuit Latijns-Amerika als uiteindelijke bestemming de Verenigde Staten of de 'maquiladoras' in het noorden van Mexico hebben en • Mexico tegelijkertijd een herkomstland is, omdat veel Mexicanen naar de Verenigde Staten trekken 	1 1
3	<p>maximumscore 2</p> <p>Een voorbeeld van een juiste uitleg is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wit-Rusland en Oekraïne maakten vroeger deel uit van de Sovjet-Unie • In die periode is een groot aantal Russen in deze voormalige deelrepublieken komen wonen (en na de onafhankelijkheid zijn deze daar gedeeltelijk blijven wonen) 	1 1
4	<p>maximumscore 2</p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tsjaad in de periode 1995-2000 een immigratie van meer dan 100.000 mensen per jaar kent, terwijl het percentage immigranten minder dan 1% van de totale bevolking is (en dat is op een bevolking van ongeveer 7,5 miljoen inwoners nauwelijks mogelijk). • De oorzaak is dat een groot deel van de immigranten remigranten zijn, die tijdelijk de geweldsuitbarstingen zijn ontvlucht en daarna naar huis terugkeerden 	1 1

vraag	antwoord	punten
-------	----------	--------

5 maximumscore 2

Voorbeelden van een juiste redenering zijn:

- Immigratie van grote groepen vluchtelingen betekent kosten voor opvang / toenemende druk op de beschikbare voedsel- en watervoorraden / kans op conflicten tussen vluchtelingen en de autochtone bevolking 1
- Emigratie van hoog opgeleiden leidt tot braindrain / emigratie leidt tot verlies van productieve krachten waardoor de voedselvoorziening / -productie in gevaar komt 1

6a maximumscore 2 (4x½p)

- Canada
- De Verenigde Staten van Amerika
- Australië
- Nieuw-Zeeland

per juist antwoord ½

6b maximumscore 1

Deze migratie (in de vorm van een vestigingskolonie) is een gevolg van de ontdekking van nieuwe continenten in de 17^e en 18^e eeuw.

6c maximumscore 1

Deze migratie is vooral veroorzaakt door zaken als (religieuze) discriminatie, uitstoot uit de landbouw/agrarische expansie of werkloosheid om andere redenen, gevolgen van de Tweede Wereldoorlog / angst voor een nieuwe (koude) oorlog.

Opgave 2 – Aardgas

1 maximumscore 1

Siberië

2a maximumscore 1 (2x½p)

- andere manier: met tankers
- andere vorm: in vloeibare vorm

2b maximumscore 1

Het volume wordt dan veel (ca.600x) kleiner, waardoor het transport veel efficiënter kan plaatsvinden.

vraag	antwoord	punten
-------	----------	--------

3a maximumscore 2 (4x½p)

Voorbeelden van juiste landen zijn:

- Hongarije
- Servië
- Roemenië
- Bulgarije
- Moldavië
- Tsjechië

per juist land

½

3b maximumscore 1

De gastoevoer naar deze landen loopt volledig via Oekraïne.

4 maximumscore 1

West-Europa haalt niet alleen aardgas uit Rusland / Enkele landen in West-Europa (Noorwegen, Nederland) produceren zelf aardgas.

5a maximumscore 2

Voorbeelden van juiste redenen zijn:

- Siberië heeft een extreem koud klimaat.
- de grote afstanden tot familie en vrienden
- de moeilijke leefomstandigheden in Siberië

per juiste reden

1

5b maximumscore 2

Voorbeelden van juiste oorzaken zijn:

- De pijpleiding zijn snel aangelegd.
- Er wordt weinig onderhoud aan de leidingen gepleegd.
- de extreme temperaturen

per juiste oorzaak

1

5c maximumscore 1

door de aanwezigheid van permafrost / de bevroren ondergrond gedurende een groot deel van het jaar

Opgave 3 – Landbouwgrond in Afrika

1	maximumscore 1
tropisch regenwoud	
2	maximumscore 2
Uit de uitleg moet blijken dat	
	• in de tropische zone erg veel neerslag valt • waardoor veel voedingsstoffen gemakkelijk uit de bodem wegspoelen	1
1
3	maximumscore 1
de hogere bevolkingsdichtheid in tropisch West-Afrika	
4	maximumscore 3
Een voorbeeld van een juiste redenering is:	
	• In deze zone wordt maximaal gebruik gemaakt van de geschikte landbouwgrond • Als deze landbouwgrond (bijvoorbeeld door een periode van droogte) minder oplevert, • zal de overige landbouwgrond nog intensiever gebruikt worden (wat tot landdegradatie kan leiden), er is immers zeer veel marginale grond	1
1
1
5	maximumscore 2
Uit de uitleg moet blijken dat	
	• bij irrigatie zonder drainage water met daarin opgeloste zouten (via capillaire werking) aan de oppervlakte kan komen • waarna het water verdampt (en de zouten aan de oppervlakte achterblijven)	1
1
6a	maximumscore 1
de mediterrane en aride zone in Noord-Afrika	
6b	maximumscore 1
de relatief hoge bevolkingsdichtheid	
7	maximumscore 2
De juiste oorzaken zijn:	
	• burgeroorlogen of gewapende conflicten (waardoor de voedselproductie afnam) • de grote bevolkingsgroei (waardoor de voedselproductie per inwoner afnam)	1
1

Opgave 4 – Landschappen en geologische structuren in Nederland en België

1a	maximumscore 2		
	<ul style="list-style-type: none"> • reliëf : weinig / vlak • bodemgebruik: grasland 	1	1
1b	maximumscore 2		
	<ul style="list-style-type: none"> • reliëf: veel / heuvelruggen • bodemgebruik: bos, heide 	1	1
1c	maximumscore 2		
	<ul style="list-style-type: none"> • glaciale bekkens : laag gelegen dus slechte afwatering / te nat voor ander bodemgebruik dan grasland • op de stuwwallen : hoog gelegen dus betere afwatering / (in de zomer) te droog voor ander bodemgebruik zoals akkerland 	1	1
1d	maximumscore 1	De ijskap van het Saale-glaciaal vormde een ondoordringbare barrière, waardoor Maas en Rijn hun oorspronkelijk noordelijke stroomrichting naar het westen moesten verleggen.	
2a	maximumscore 1	De gesteentelagen in België zijn ouder dan die in Nederland. (Nederland: overwegend kenozoïsch, België: ook paleozoïsch in het zuiden en mesozoïsch in het centrum)	
2b	maximumscore 2	Voorbeelden van juiste geologische series zijn: <ul style="list-style-type: none"> – in het noorden van Vlaanderen en in de Nederlandse kustgebieden: kwartaire (holocene) zeekleigebieden – in Zuid-Nederland en in Noord-België: de tertiaire afzettingen – in Midden-België en Zuid-Limburg (Nederland): de mesozoïsche krijtafzettingen 	
		per juiste geologische serie	1
2c	maximumscore 2	Uit het antwoord moet blijken dat	
	<ul style="list-style-type: none"> • in Zuid-België geplooid gesteentelagen zijn en • in Noord-België en in Nederland niet-geplooid, naar het noorden hellende gesteentelagen 	1	1

vraag	antwoord	punten
2d	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> in België: Hoge Venen (Ardennen), (rivierinsnijdingen van het) Brabantse plateau, langs de grens met Frankrijk ten zuiden van Chimay en Couvin in Nederland: Zuid-Limburg 	1 1
2e	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> de Maas in Nederland: traag stromend, klein verval / verhang de Ourthe en de Amblève in België: snelstromend, groot verval / verhang 	1 1
2f	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> in Nederland: sedimentatie, opbouw in Hoog-België: erosie, afbraak 	1 1

Opgave 5 – Geopolitiek getouwtrek om aardgas en aardolie

1	maximumscore 3	
	De juiste voorwaarden zijn:	
	<ul style="list-style-type: none"> Er moet een reservoirgesteente (een doorlatende laag) aanwezig zijn Er moet een afsluitende laag aanwezig zijn Er moet een gunstige geologische structuur anticlinaal in de ondergrond aanwezig zijn (olieval / gasval) 	1 1 1
2	maximumscore 1	
	<ul style="list-style-type: none"> India De Europese Unie De Verenigde Staten China 	
	<i>Opmerking</i>	
	<i>Alleen als alle grootmachten zijn genoemd kan één scorepunt worden toegekend.</i>	
3	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> politieke oorzaak: het uiteenvallen van de Sovjetunie (waardoor het transport van de Kaspische Zeevoorraden niet meer alleen een Russische aangelegenheid werd) economische oorzaak: de stijgende prijzen van aardolie en gas als gevolg van de grote vraag en het uitputten van de voorraden 	1 1

vraag	antwoord	punten
4	maximumscore 3	
	– Rusland: de VS en de EU willen voor hun olie- en gasvoorziening minder afhankelijk zijn van Rusland	1
	– Armenië: Armenië onderhoudt een slechte relatie met Azerbeidzjan en dit laatste land is cruciaal voor de doorvoer van olie en gas	1
	– Iran: de politieke relatie tussen de VS en de EU enerzijds en Iran anderzijds is slecht en voor de toekomst onvoorspelbaar	1
5	maximumscore 2	
	Voorbeelden van juiste voordelen voor Rusland zijn:	
	– Rusland kan het Turkmeense gas met winst door verkopen aan bijvoorbeeld Europa	
	– Rusland kan haar eigen aardgasvoorraden hierdoor minder snel opmaken (zodat het ook in de toekomst nog een belangrijke rol kan spelen als aardgasproducent)	
	– Andere grootmachten worden hierdoor meer afhankelijk van Rusland als gasleverancier	
	per juist voordeel	1
6	maximumscore 2	
	Uit de uitleg moet blijken dat	
	• Polen en de Baltische Staten sinds 2004 lid zijn van de EU	1
	• deze landen hun invloed verliezen op de gasstroom en de transitopbrengsten als gevolg van de aanleg van de nieuwe pijpleiding / deze landen hebben geen baat bij de aanleg van de nieuwe pijpleiding	1
7	maximumscore 1	
	Uit het antwoord moet blijken dat Rusland met deze pijpleiding directe toegang tot de Europese markt verkrijgt / niet meer afhankelijk is van doorvoerlanden.	

Opgave 6 – Piraterij voor de Somalische kust

1a maximumscore 2 (4x½)

Economische situatie van Somalië

STERKTES: a en b	ZWAKTES: c en d
<ul style="list-style-type: none"> – ligging aan belangrijke zeevaartroutes / ligging aan Rode Zee met verbinding Suez – kustvlakte in het zuiden, mogelijkheid tot landbouw – ertsrijkdom (mangaan) 	<ul style="list-style-type: none"> – hongersnood – gewapende conflicten / politieke instabiliteit – laag BNP (arm) minder dan €1000,- per capita

1b maximumscore 3

Voorbeelden van juiste oorzaken zijn:

- De Somalische bevolking kent veel armoede en kan via piraterij een inkomen genereren.
- Lokale vissers willen hun visgronden heroveren of beschermen.
- Veel schepen passeren de Somalische kust (vaak met een kostbare lading).
- Door de politieke instabiliteit in Somalië wordt door dat land nauwelijks wat gedaan tegen piraterij.

per juiste oorzaak

1

2 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat in de Somalische wateren

- veel schepen (ijzererts, aardolie, aardgas) passeren op weg van het Midden-Oosten, China, Zuidoost-Azië naar Europa via het Suezkanaal.
- veel schepen van het Midden-Oosten rond Afrika naar Amerika en Europa varen (ook dan moeten ze (verder uit de kust) Somalië passeren).

3 maximumscore 2**4a maximumscore 1**

Uit de beschrijving moet blijken dat in 2008 de kapingen vooral plaatsvonden in de Golf van Aden, bij Jemen, terwijl in 2009 de kapingen ook verder uit de kust plaatsvonden.

4b maximumscore 1

Er is meer bewaking opgetrokken door het Westen in de Golf van Aden (waardoor de kapers elders toeslaan, waar de pakkans kleiner is).

5a maximumscore 2

Voorbeelden van juiste zeestraten of zeeën zijn:

- Straat van Malakka bij Indonesië
- Zuid-Chinese Zee
- op de route naar en van het Panamakanaal in de Caraïben

per juiste zee(straat)

1

5b maximumscore 2

Voorbeelden van juiste argumenten zijn:

- grote armoede van een deel van de bevolking
- politieke instabiliteit / gewapende conflicten
- drukke vaarroutes vlak langs de kust en door zeeëngten

per juist argument

1

vraag	antwoord	punten
6	maximumscore 2	
	De juiste passages zijn:	
	• Somalië ligt aan de transportroute van erts en energiebronnen	1
	• De piraterij is ontstaan als reactie op internationale visserij in de Somalische wateren	1
7a	maximumscore 1	
	In China zijn de lonen veel lager dan in België.	
7b	maximumscore 1	
	De Belgen en Nederlanders beschikken over meer know how / meer ervaring op het gebied van baggerwerkzaamheden.	
7c	maximumscore 1	
	Voorbeelden van een juist antwoord zijn:	
	– Er is daar veel geld voor handen.	
	– Men investeert daar in toerisme en/of de dienstensector, uit angst of als voorbereiding op de ‘droogval’.	